

ПОРОДИЦА У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ: КОНТРОВЕРЗЕ И ИЗАЗОВИ

(Бисерка Кошарац, *Изазови савремене породице*, Универзитет у Источном Сарајеву, Филозофски факултет Пале, 2019, стр. 138)

У издању Филозофског факултета Пале 2019. године изашла је монографија *Изазови савремене породице* ауторке Бисерке Кошарац. Књига је резултат дугогодишњих ауторкиних истраживања широке области породичних промјена у савременом друштву. Та истраживања, представљена стручној социолошкој јавности и студентима социологије, уобличена су овој монографији кроз следећа поглавља: *Уводна разматрања, Трансформација породице у савременом друштву, Породица и вриједносни систем у трансформацији, Породица и класно-слојна структура друштва, Породичне праксе у трансформацији и Умјесто закључка*. Поред тога монографија садржи богат попис коришћених библиографских јединица и индекс имена.

Ауторка у монографији разматра актуелне, занимљиве и веома значајне теме које се тичу трансформације породице и појединих аспеката породичног живота у савременом друштву, успјешно комбинујући савремене социолошке теоријске приступе с емпиријским истраживањем, стављајући посебно акценат на положај и стање породице у Републици Српској.

У *Уводним разматрањима* ауторка дефинише проблем истраживања и коришћену методологију. Указује на то да се породица трансформише под испреплетеним утицајима суштинских и динамичких промјена које су захватиле наше друштво посљедњих деценија и глобализацијских трендова који долазе са Запада. Тако се породица у нашем друштву налази у посебним и сложеним околностима које намећу потребу озбиљних научних истраживања, јер је здрава и функционална породица незаобилазан фактор укупног друштвеног развоја. Такође, ауторка наглашава и одређене тешкоће са којима се сусрећу научници у проучавању породичних промјена, тврдећи да се „породица мења под утицајем друштвених процеса дугог трајања чије је деловање често невидљиво и тешко се открива, јер они делују изван свакодневне породичне рутине“ (стр. 9).

У првом дијелу монографије *Трансформација породице у савременом друштву* фокус је на анализи основних трендова породичних про-

мјена. Доминантна нуклеарна форма породице убрзано се мијења, брак као институција губи своју универзалност, развијају се нове форме породичних и брачних односа, стопе дивирцијалитета су у сталном порасту, број поновљених бракова је већи, а фертилитет у сталном паду. Ауторка наглашава да смјер и дубина ових промјена увијек зависе од конкретног друштвеног и културног система у коме се породица налази и да промјене нису увијек једнозначне. Посебна пажња у овом поглављу посвећена је анализи тешкоћа са којом се социолози сусрећу у дефинисању породице и приказом различитих теоријских становишта. Да би се поткријепила теза о разноврсности породичних образаца и модела, ауторка разматра кохабитације и LAT (Living apart together) форме партнерских удруживања, посебно се бавећи настанком, функцијама и посљедицама које утичу на трансформацију породичног система у целини. На крају овог поглавља ауторка даје један концизан дисциплинарни пресјек стања у савременој социологији породице и увид у могућности да њене теоријске перспективе дају релевантне одговоре на дубинске породичне промјене.

У другом дијелу монографије презентовани су резултати емпијског истраживања појединих аспеката породичног живота у Републици Српској (породичне вриједности, однос породице и класно-слојне структуре и породичне праксе). Анализа промјена ових породичних аспеката стављена је у теоријски концепт постсоцијалистичке трансформације укупних друштвених структура комбинованих са глобализацијским утицајима. Поглавље *Породица и вредносни систем у трансформацији* бави се анализом основних вриједносних оријентација, као и групним породичним вриједностима које омогућавају интеграцију породице, задовољење потреба њених чланова и њено успјешно функционисање. Ауторка наглашава значај који породица има у вриједносном систему нашег друштва и у којим правцима се мијењају вриједносне оријентације. У наредном поглављу разматра се однос породице и класно-слојне структуре друштва Републике Српске. Ауторка нас упознаје са основним теоријским правцима у проучавању тог односа и презентује властите увиде у тај однос у Републици Српској. У вези с тим, као посебно вриједно треба истаћи ауторкине налазе о транзицији класа и слојева у друштву Републике Српске, као и увиде у то да путеви до одређених положаја нису нормативно одређени. Позиционирање породице у одређену друштвену класу или слој јесте њена важна особина која битно утиче на све аспекте породичног живота и функционисања. Посљедње поглавље *Породичне праксе у трансформацији* бави се унутарпородичном динамиком. Кроз емпијске податке анализиран је начин подјеле кућних послова, организација породичног буџета и процес доношења одлука, а затим стављен у оквире родне теорије, теорије размјене и концептуалних теорија. Анализе у другом дијелу монографије читао-

цима указују на тежак и противрјечан положај породице у Републици Српској. Такође, овај дио монографије значајан је не само са сазнајног аспекта већ има и хеуристичку вриједност у смислу давања путоказа за будућа истраживања. Комплексна анализа ванпородичних и унутарпородичних контекста показатељ је зрелог социолошког поимања породичне стварности, јер је само сагледавање свих узрока породичних промјена гаранција добијања објективне слике, што је и циљ научних истраживања, а што је, по нашем мишљењу, ауторка у овој монографији и остварила.

Монографија *Изазови савремене породице* даје нове и оригиналне увиде у богату теоријску и емпиријску грађу породичних промјена. Добро је структурисана и писана социолошки прецизно и јасно, што је чини релевантном како за социолошку научну заједницу тако и за студенте социологије. Ауторка је дала значајан допринос у расвјетљавању узрока, трендова и посљедица породичних промјена како у свијету тако и у нашем друштву. Овакво истраживање има потпуну научну и друштвену оправданост и својим значајем превазилази класичне научне стандарде. Бавећи се анализом промјена једне од најзначајнијих друштвених група, ова монографија показује и способност социологије да изађе из сфере стерилне теоријске науке и постане ангажована, примијењена наука у модерном времену.

Драгомир Ђ. Вуковић
Универзитет у Источном Сарајеву
Факултет пословне економије
dragomir.vukovic@ff.ues.rs.ba